

BodemUP levert maatwerk aan 1.600 melkveehouders, akkerbouwers en vollegrondstuinders

Betere bodem dankzij individueel advies

JOHAN BOONEN

1.600 individuele bodemadviezen: dat is voor komend seizoen de ambitie van project BodemUP. In het werkgebied van ZLTO is BodemUP al een bekend fenomeen. Die aanpak wordt dit jaar in navolging van Brabant, Zeeland en een deel van Gelderland uitgerold over heel Nederland.

De adviezen die BodemUP oplevert, moeten zorgen voor een betere bodemstructuur. Maar ook voor minder af- en uitspoeling van mineralen en gewasbeschermingsmiddelen naar grond- en oppervlaktewater.

Zorgen over de Nederlandse landbouwbodem zijn er al langer. Landbouweconoom Krijn Poppe analyseerde onlangs namens de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) de situatie. Zijn conclusie: het intensieve gebruik van de bodem bracht Nederland welvaart, maar er is een keerzijde. ‘De inzet van grotere machines, kunstmest en gewasbescherming heeft ertoe geleid dat de vitaliteit van de bodem is afgenomen.’

Boeren en tuinders hechten grote waarde aan een goede bodemstructuur. Dat verklaart mede de grote deelname aan regionale bodemprojecten, zoals Bodem APK (in Friesland en de Veenkoloniën), Zicht op de Bodemstructuur (Flevoland) en Vruchtbare Kringloop (in verschillende regio’s in Nederland).

‘Bij BodemUP krijgen deelnemers individueel advies van een bodemspecialist. Toegesneden op de eigen bedrijfs-situatie’, vertelt projectleider Rob Schrauwen in het ZLTO-werkgebied. Andere bodemprojecten nemen vaak groepen ondernemers als vertrekpunt met veldbijeenkomsten, studieavonden en webinars. ‘BodemUP kiest voor maatwerk.’

Nederland heeft volgens hem ‘een enorme bodemkennis’, maar die zit vooral bij onderzoeksinstellingen en specialisten. ‘Dit project brengt die beschikbare kennis naar individuele ondernemers. BodemUP mikt daarbij nadrukkelijk niet op de koplopers, maar juist op het peloton’, verduidelijkt Schrauwen.

BodemUP opereert onder de vlag van Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Daarbinnen werken boeren, tuinders en waterschappen sinds 2013 in een groot

Deelnemers kunnen met een specifiek probleem, zoals bijvoorbeeld wateroverlast, aankloppen bij BodemUP.

Foto: Twan Wiermans

aantal projecten aan schoner grond- en oppervlaktewater. Dat is nodig, omdat in delen van Nederland zowel de oppervlakte- als het grondwater nog niet voldoet aan de Europese kwaliteitsnormen. Die moeten in 2027 zijn bereikt.

‘Maatregelen BodemUP behapbaar door aanpak op perceleniveau’

‘Uit- en afspoeling zijn belangrijke thema’s’, aldus Dirk Johan Feenstra. Hij geeft leiding aan het project in Noord- en Midden-Nederland. ‘Een bodem met een goede structuur verwerkt grote hoeveelheden regenwater, houdt vocht langer vast en benut mineralen beter. Dat zorgt uiteindelijk voor hogere opbrengsten en voorkomt wegspoelen van mineralen.’

Deelnemers kloppen zelf met een specifiek probleem aan bij een bodemad-

viseur, vertelt Feenstra. ‘Dan kan het bijvoorbeeld gaan om een perceel waar gemakkelijk wateroverlast ontstaat, opbrengsten telkens tegenvallen of het organische stofgehalte laag is.’

De adviseur brengt tijdens zijn eerste bezoek de situatie in kaart. ‘Samen met de deelnemer bekijken we dan bijvoorbeeld het bodemprofiel. Zo’n sessie kan veel verhelderen. Is er sprake van bodemverdichting? Hoe is de doorworteling?’

1.200 CONCRETE MAATREGELEN

Feenstra stelt na het bezoek een advies op. Het is aan de boer of tuinder om vervolgens maatregelen te nemen. Na het groeiseizoen volgt een tweede bezoek. Dan worden de genomen maatregelen geëvalueerd, geeft hij aan. De advieskosten zijn voor rekening van het project. De maatregelen die een boer neemt, zijn voor eigen rekening.

‘BodemUP kiest bewust voor een aanpak op perceleniveau’, meldt de adviseur. ‘Daarmee maak je het behapbaar. Je

hoeft niet meteen je hele bedrijfsvoering aan te passen.’ In principe leidt het project tot tenminste 1.200 concrete maatregelen die de bodem verbeteren. Die kunnen uiteenlopen van een overstap naar kruidenrijk grasland tot de aanleg van peilgestuurde drainage. Wanneer het project geslaagd is? Feenstra: ‘Wanneer deelnemers enthousiast zijn over de maatregelen die ze zelf namen.’

Budget: 1,2 miljoen euro

BodemUP krijgt de komende drie jaar van de overheid een jaarbudget van 400.000 euro. Het afgelopen anderhalf jaar voorzag BodemUP al 560 melkveehouders, akkerbouwers en vollegrondsgroentetelers in het zuiden van Nederland van individueel advies. Aanmelden kan via Dirk Johan Feenstra (LTO Noord, dfeenstra@ltonoord), Marijgje Wijers (ZLTO, marijgje.wijers@zltol.nl) of Arend Jan Cuperus (LLTB, acuperus@arvalis.nl). Deelnemers kunnen ieder jaar opnieuw meedoen met een ander perceel.

‘De ploeg blijft voortaan wat vaker in de schuur’

JOHAN BOONEN

Melkveehouders Pieter en Coen de Ruijter uit het Zeeuwse Scharendijke deden vorig jaar een beroep op een BodemUP-adviseur. Belangrijk advies: kies wat vaker voor een niet-kerende grondbewerking. Pieter de Ruijter vertelt over zijn ervaring.

INTERVIEW

Hoe ziet uw bedrijf eruit?

‘We boeren op klei en het bedrijf bestaat voor 80 procent uit grasland. Iedere vijf jaar maakt gras plaats voor een ander gewas: snijmais, suikerbieten, uien en pootaardappelen, deels via verhuur.’

Welke vraagstuk heeft u aangekaart?

‘De waterhuishouding van onze per-

celen. Kijk, op Schouwen-Duiveland is zoetwater geen vanzelfsprekendheid. Het slootwater is zout, bij droogte kun je dus niet beregenen. Je moet dus heel zuinig zijn op het water dat valt. Je hebt dan een bodem nodig die veel vocht kan verwerken en vasthouden.’

Kon die waterhuishouding inderdaad beter?

‘Ja, onder meer op het gebied van doorlaatbaarheid en organische stof. In Zeeland is men gewend om in het najaar te ploegen, zodat de vorst zijn werk kan doen en je in het voorjaar een mooi rul zaaibed hebt. Maar ploegen heeft ook nadelen. Zo is er het risico op bodemverdichting en gaat er organische stof verloren, terwijl dat juist vocht kan vast-

houden. Voor sommige teelten is ploegen helemaal niet nodig. Bij mais kun je ook volstaan met het frezen van de grasmat in het voorjaar. Bij bieten en uien blijft ploegen de beste manier, die teelten vragen een fijn zaaibed. Maar de ploeg blijft voortaan zeker wat vaker in de schuur.’

Grasland helemaal niet meer ploegen, is wellicht nog beter voor de bodem?

‘Eens, maar grasland ouder dan vijf jaar wordt bestempeld als blijvend grasland. Die status levert allerlei wettelijke beperkingen op en dat willen we niet.’

Krijgt het BodemUP-advies nog een vervolg?

‘Ja, we willen graag onze bemesting tegen het licht houden. We bemesten al jaren volgens eenzelfde patroon, maar wellicht kunnen we met minder toe. Een adviseur gaat daar met een frisse blik naar kijken.’

Peter de Ruijter, melkveehouder in Scharendijke

Foto: Bart van Vlijmen

Voor sommige teelten is ploegen helemaal niet nodig. Bij mais kun je ook volstaan met het frezen van de grasmat in het voorjaar.